

عوامل انحراف و گمراهی در روشنائی قرآن و سنت

انجمن رهنمایی جوانان افغان

23 دسامبر 2012

لندن

قاری میر زاهد

خداوند متعال انسان را با فطرت سالم و ایمان فطری آزاد آفریده است

▶ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ،
إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا
، إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا .

▶ ترجمه: آیا زمانی طولانی بر انسان گذشت که چیز قابل ذکری نبود؟! ، ما انسان را از نطفه مختلطی آفریدیم، و او را می‌آزماییم؛ (بدین جهت) او را شنوا و بینا قرار دادیم! ، ما راه را به او نشان دادیم، خواه شاکر باشد (و پذیرا گردد) یا ناسپاس!

شناخت عوامل سعادت و شقاوت یک وجیبه و مسوئیت است

▶ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ
أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا (اسراء 36)

▶ ترجمه: از آنچه به آن آگاهی نداری، پیروی مکن، چرا که گوش و چشم و
دل، همه مسوولند.

▶ معرفت و شناخت عوامل که انسان را به فلاح و رستگاری می رساند، یک
امر ضروری در زندگی انسان به شمار می رود و بدین منوال شناسائی
عوامل که انسان را به بدبختی و شقاوت سوق می دهد و او را از مسیر
سالم منحرف می سازد یک کار مهم و اساسی تلقی می شود.

شناخت عوامل گمراهی در روشنائی آیات قرآن مجید

1. شیطان و یا ابلیس
2. رفیق و یا دوست بد
3. دانشمندان منحرف
4. رهبران گمراه
5. اکثریت گمراه
6. والدین گمراه
7. پیروی از هوی و هوس

شیطان و یا ابلیس را بشناسیم

▶ شیطان از جمله جنیات بود:

▶ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ^{قَالَ} أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ ^ج بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا (كهف 50)

▶ ترجمه: به یاد آرید زمانی را که به فرشتگان گفتیم: «برای آدم سجده کنید!» آنها همگی سجده کردند جز ابلیس - که از جن بود- و از فرمان پروردگارش بیرون شد آیا (با این حال،) او و فرزندان او را به جای من اولیای خود انتخاب می‌کنید، در حالی که آنها دشمن شما هستند؟! (فرمانبرداری از شیطان و فرزندان او به جای اطاعت خدا،) چه جایگزینی بدی است برای ستمکاران!

شیطان و یا ابلیس را بشناسیم

▶ شیطان ذریه دارد:

▶ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ^{قَالَ} أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ ^ج بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا (کهف 50)

▶ ترجمه: به یاد آرید زمانی را که به فرشتگان گفتیم: «برای آدم سجده کنید!» آنها همگی سجده کردند جز ابلیس -که از جن بود- و از فرمان پروردگارش بیرون شد آیا (با این حال،) او و فرزندانش را به جای من اولیای خود انتخاب می‌کنید، در حالی که آنها دشمن شما هستند؟! (فرمانبرداری از شیطان و فرزندانش به جای اطاعت خدا،) چه جایگزینی بدی است برای ستمکاران!

شَیْطَانٌ وَ یَا اِبْلِیْسَ رَا بِشْنَاسِیْم

▶ شیطان دارای قبیله است:

▶ إِنَّهُ یَرَآکُمْ هُوَ وَ قَبِیْلُهُ مِنْ حَیْثُ لَا تَرَؤْنَهُمْ (اعراف 27)

▶ ترجمه: ... او و همکارانش شما را می بینند از جایی که شما آنها را نمی بینید.

شیطان و یا ابلیس را بشناسیم

▶ شیطان دارای لشکر پیاده و سواره است:

▶ وَأَجْلِبَ عَلَيْهِم بِخِيَلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكِهِمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ
وَعِدَّتِهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا (اسراء 64)

▶ ترجمه: و لشکر سواره و پیاده‌ات را بر آنها گسیل دار! و در ثروت و
فرزندانشان شرکت جوی! و آنان را با وعده‌ها سرگرم کن! -ولی
شیطان، جز فریب و دروغ، و عده‌ای به آنها نمی‌دهد

▶ فَكُذِّبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ (شعراء 94 - 95)

▶ ترجمه: در آن هنگام همه آن معبودان با عابدان گمراه به دوزخ
افکنده می‌شوند؛ و همچنین همگی لشکریان ابلیس!

شیطان و یا ابلیس را بشناسیم

▶ راه شیاطین به سوی آسمان مسدود است:

▶ **وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ**

كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ (حجر 16 - 17)

▶ ترجمه: ما در آسمان برجهایی قرار دادیم؛ و آن را برای بینندگان آراستیم. و آن را از هر شیطان رانده شده‌ای حفظ کردیم.

شیطان و یا ابلیس را بشناسیم

▶ شیاطن همراه انسانها محشور می‌شوند:

▶ **فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا** (مریم 68)

▶ ترجمه: سوگند به پروردگارت که همه آنها را **همراه با شیاطین در قیامت جمع می‌کنیم**؛ سپس همه را -در حالی که به زانو درآمده‌اند- گرداگرد جهنم حاضر می‌سازیم.

▶ شیطان از جمله کفار است:

▶ **إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن طِينٍ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ ۖ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ ۖ سَاجِدِينَ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ** (ص 71 - 74)

▶ ترجمه: ترجمه: و به خاطر بیاور هنگامی را که پروردگارت به فرشتگان گفت: «من بشری را از گل می‌آفرینم! هنگامی که آن را نظام بخشیدم و از روح خود در آن دمیدم، برای او به سجده افتید!» در آن هنگام همه فرشتگان سجده کردند، **جز ابلیس که تکبر ورزید و از کافران بود!**

شیطان دشمن قسم خورده انسان

▶ **إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ** (فاطر 6)

▶ ترجمه: البته شیطان دشمن شماست، پس او را دشمن بدانید؛ او فقط حزبش را به این دعوت می‌کند که اهل آتش سوزان (جهنم) باشند!

▶ **قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ** (ص 82 - 83)

▶ گفت: «به عزتت سوگند، همه آنان را گمراه خواهم کرد، مگر بندگان خالص تو، از میان آنها!»

▶ **فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى** (طه 117)

▶ ترجمه: پس گفتیم: «ای آدم! این (ابلیس) دشمن تو و (دشمن) همسر توست! مبادا شما را از بهشت بیرون کند؛ که به زحمت و رنج خواهی افتاد!

وسوسه: یگانه سلاح شیطان برای اغوای انسان

▶ **مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ
مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ (الناس 4-6)**

▶ **ترجمه:** از شرّ وسوسه‌گر پنهانکار، که در درون سینه انسانها وسوسه می‌کند، خواه از جنّ باشد یا از انسان!

▶ **فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ
لَّا يَبْلَى (طه 120)**

▶ **ترجمه:** ولی شیطان او را **وسوسه کرد** و گفت: «ای آدم! آیا می‌خواهی تو را به درخت زندگی جاوید، و ملکی بی‌زوال راهنمایی کنم؟!»

برنامه های شیطان

امر به فحشا و زشتی‌ها

▶ **يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ** (بقره 168 - 169)

▶ ترجمه: ای مردم! از آنچه در زمین است، حلال و پاکیزه بخورید! و از گامهای شیطان، پیروی نکنید! چه اینکه او، دشمن آشکار شماست! او شما را فقط به بدیها و کار زشت فرمان می‌دهد؛ (و نیز دستور می‌دهد) آنچه را که نمی‌دانید، به خدا نسبت دهید.

▶ **الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ** (بقره 268)

▶ ترجمه: شیطان، شما را (به هنگام انفاق،) وعده فقر و تهیدستی می‌دهد؛ و به فحشا (و زشتیها) امر می‌کند؛ ولی خداوند وعده «آمرزش» و «فزونی» به شما می‌دهد؛ و خداوند، قدرتش وسیع، و (به هر چیز) داناست. (به همین دلیل، به وعده‌های خود، وفا می‌کند.)

برنامه های شیطان

زینت دادن کارهای زشت

▶ **فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (انعام 43)**

▶ چرا هنگامی که مجازات ما به آنان رسید، (خضوع نکردند و) تسلیم نشدند؟! بلکه دلهای آنها قساوت پیدا کرد؛ و شیطان، هر کاری را که می‌کردند، در نظرشان زینت داد!

▶ **قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ (حجر 39)**

▶ ترجمه: گفت: «پروردگارا! چون مرا گمراه ساختی، من (نعمتهای مادی را) در زمین در نظر آنها زینت می‌دهم، و همگی را گمراه خواهم ساخت.»

برنامه های شیطان

زینت دادن کارهای زشت

▶ **وَجَدْتُّهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ (نمل 24)**

▶ ترجمه: او و قومش را دیدم که برای غیر خدا -خورشید- سجده می‌کنند؛ و شیطان اعمالشان را در نظرشان جلوه داده، و آنها را از راه بازداشته؛ و از این رو هدایت نمی‌شوند!»

▶ **وَعَادًا وَثَمُودَ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِينِهِمْ^ط وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ (عنكبوت 38)**

▶ ترجمه: ما طایفه «عاد» و «ثمود» را نیز (هلاک کردیم)، و مساکن (ویران شده) آنان برای شما آشکار است؛ از این رو آنان را از راه (خشیمان اعمالشان را برای آنان آراسته بوددا) بازداشت در حالی که بینا بودند.

برنامه های شیطان

ایجاد ترس، وحشت و وعده فقر

▶ **إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِيَّاهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ**
▶ (آل عمران 175)

▶ ترجمه: این فقط شیطان است که پیروان خود را **(با سخنان و شایعات بی اساس،) می ترساند**. از آنها نترسید! و تنها از من بترسید اگر ایمان دارید!

▶ **الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ (بقره 268)**

▶ ترجمه: شیطان، شما را **(به هنگام انفاق،) وعده فقر و تهیدستی** می دهد؛

برنامه های شیطان

بد قولی و خلف وعده

وَقَالَ لَاتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا وَلَا ضَلَّانَّهُمْ وَلَا مُنِيبَهُمْ وَلَا مُرْتَبِّئَهُمْ فَلْيُبَيِّتَنَّ أَذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَا مُرْتَبِّئَهُمْ فَلْيَغْيِرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّن دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا يَعِدُهُمْ وَيُمْنِيهِمْ ۗ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا (النساء 118 - 120)

ترجمه: و او گفته است: «از بندگان تو، سهم معینی خواهم گرفت! و آنها را گمراه می‌کنم! و به آرزوها سرگرم می‌سازم! و به آنان دستور می‌دهم که (اعمال خرافی انجام دهند، و) گوش چهارپایان را بشکافند، و آفرینش پاک‌خدایی را تغییر دهند! (و فطرت توحید را به شرک بیالایند!)» و هر کس، شیطان را به جای خدا و لای خود برگزیند، زیان آشکاری کرده است. شیطان به آنها وعده‌ها (ی دروغین) می‌دهد؛ و به آرزوها، سرگرم می‌سازد؛ در حالی که جز فریب و نیرنگ، به آنها وعده نمی‌دهد.

برنامه های شیطان

فراموش کاری

▶ **وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (انعام 68)**

▶ ترجمه: هرگاه کسانی را دیدی که آیات ما را استهزا می‌کنند، از آنها روی بگردان تا به سخن دیگری پردازند! **و اگر شیطان از یاد تو ببرد**، هرگز پس از یاد آمدن با این جمعیت ستمگر منشین!

▶ **وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ (يوسف 42)**

▶ و به آن یکی از آن دو نفر، که می‌دانست رهایی می‌یابد، گفت: «مرا نزد صاحببت [= سلطان مصر] یادآوری کن!» **ولی شیطان یادآوری او را نزد صاحبش از خاطر وی برد**؛ و بدنبال آن، (یوسف) چند سال در زندان باقی ماند.

▶ **قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوْيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنسَانِيَهُ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا (كهف 63)**

▶ ترجمه: گفت: «به خاطر داری هنگامی که ما (برای استراحت) به کنار آن صخره پناه بردیم، من (در آن جا) فراموش کردم جریان ماهی را بازگو کنم - **و فقط شیطان بود که آن را از خاطر من برد** - و ماهی بطرز شگفت‌آوری راه خود را در دریا پیش گرفت!»

برنامه های شیطان

ایجاد عداوت و بازداشتن از یاد خدا

▶ **إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ** (المائدة 91)

▶ ترجمه: شیطان می خواهد به وسیله شراب و قمار، در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند، و شما را از یاد خدا و از نماز بازدارد. آیا (با این همه زیان و فساد، و با این نهی اکید، خودداری خواهید کرد؟!)

▶ **اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ ۗ أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ۗ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ** (مجادله 19)

▶ ترجمه: شیطان بر آنان مسلط شده و یاد خدا را از خاطر آنها برده؛ آنان حزب شیطانند! بدانید حزب شیطان زیانکارانند!

انسان دو نوع دشمن دارد

1. دشمن انسی (شیاطین انسی).

2. دشمن جنی (شیاطین جنی).

راه های مقابله با دشمن انسی

1. گذشت، دعوت و اعراض از جاهلان:

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ (اعراف ۱۹۹)

ترجمه: (به هر حال) با آنها مدارا کن و عذرشان را بپذیر، و به نیکی‌ها دعوت نما، و از جاهلان روی بگردان (و با آنان ستیزه مکن)!

2. دفع بدی به نیکی:

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ (مؤمنون ۹۶)

ترجمه: بدی را به بهترین راه و روش دفع کن (و پاسخ بدی را به نیکی ده) ما به آنچه توصیف می‌کنند آگاه‌تریم!

راه های مقابله با دشمن انسی

3. صبر و استقامت:

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ (وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ) (۳۴ - ۳۵ فُصِّلَتْ)

ترجمه: هرگز نیکی و بدی یکسان نیست؛ بدی را با نیکی دفع کن، ناگاه (خواهی دید) همان کس که میان تو و او دشمنی است، گویی دوستی گرم و صمیمی است! اما جز کسانی که دارای صبر و استقامتند به این مقام نمی‌رسند، و جز کسانی که بهره عظیمی (از ایمان و تقوا) دارند به آن نایل نمی‌گردند!

راه های مقابله با دشمن انسی

4. جهاد فی سبیل الله:

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا (النساء آیه 76)

ترجمه: کسانی که ایمان دارند، در راه خدا پیکار می‌کنند؛ و آنها که کافرند، در راه طاغوت [= بت و افراد طغیانگر]. پس شما با یاران شیطان، پیکار کنید! (و از آنها نهراسید!) زیرا که نقشه شیطان، (همانند قدرتش) ضعیف است.

راه نجات از وسوسه و برنامه های شیطان

▶ 1. شیطان را دشمن تلقی کردن.

▶ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ (فاطر 6)

▶ ترجمه: البته شیطان دشمن شماست، پس او را دشمن بدانید؛ او فقط حزبش را به این دعوت می‌کند که اهل آتش سوزان (جهنم) باشند!

▶ فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى (طه 117)

▶ ترجمه: پس گفتیم: «ای آدم! این (ابلیس) دشمن تو و (دشمن) همسر توست! مبادا شما را از بهشت بیرون کند؛ که به زحمت و رنج خواهی افتاد!

راه نجات از وسوسه و برنامه های شیطان

▶ 2. به خداوند پناه بردن از تمام برنامه های شیطان:

▶ **وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۗ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ** (فصلت 36)

▶ ترجمه: و هرگاه وسوسه‌هایی از شیطان متوجه تو گردد، از خدا پناه بخواه که او شنوده و داناست!

▶ **إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ** (اعراف 201)

▶ ترجمه: پرهیزگاران هنگامی که گرفتار وسوسه‌های شیطان شوند، به یاد (خدا و پاداش و کیفر او) می‌افتند؛ و (در پرتو یاد او، راه حق را می‌بینند و) ناگهان بینا می‌گردند.

راه نجات از وسوسه و برنامه های شیطان

▶ **وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ** (مومنون 97 - 98)

▶ ترجمه: و بگو: «پروردگارا! از وسوسه های شیاطین به تو پناه می برم! و از اینکه آنان نزد من حاضر شوند (نیز) - ای پروردگار من - به تو پناه می برم!»

▶ **قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ مَلِكِ النَّاسِ إِلَهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ** (الناس 1 - 6)

▶ ترجمه: بگو: پناه می برم به پروردگار مردم، به مالک و حاکم مردم، به (خدا و) معبود مردم، از شرّ وسوسه گر پنهانکار، که در درون سینه انسانها وسوسه می کند، خواه از جنّ باشد یا از انسان!

معنی الخناس

▶ الخناس: از خنس مشتق است که معنای آن به عقب بر گشتن است، و به شیطان از این جهت خناس گفته می شود که او عادت دارد، هر گاه انسان نام خدا را به زبان بیاورد او به عقب می گریزد، سپس اگر اندکی غفلت نماید بر می گردد و می آید، باز اگر او نام خدا را یاد کند به عقب می گریزد و همین که غفلت نماید بر می گردد و می آید، و این عمل خود را مسلسل جاری می دارد.

▶ (معارف القرآن ج 14 ص 704)

راه نجات از وسوسه و برنامه های شیطان

▶ 3. توکل به خداوند متعال:

▶ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (نحل 98 - 99)

▶ ترجمه: هنگامی که قرآن می‌خوانی، از شرّ شیطان مطرود، به خدا پناه بر! چرا که او، بر کسانی که ایمان دارند و **بر** پروردگارشان توکل می‌کنند، تسلّطی ندارد.

دوری از ذکر خدا سبب می شود تا در حوزه شیطان داخل شویم

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِيضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ
قَرِينٌ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ
الْقَرِينُ (زخرف 36-38)

ترجمه: و هر کس از یاد خدا **روی گردان** شود شیطان را به
سراغ او میفرستیم **پس همواره قرین اوست!** و آنها [= شیاطین]
این گروه را از راه خدا باز می‌دارند، در حالی که گمان می‌کنند
هدایت‌یافتگان حقیقی آنها هستند! تا زمانی که (در قیامت) نزد ما
حاضر شود می‌گوید: **ای کاش میان من و تو فاصله مشرق و**
مغرب بود؛ چه بد همنشینی بودی!

دوری از ذکر خدا سبب می شود تا در حوزه شیطان داخل شویم

► رسول خدا (ص) فرموده است :

► در دل هر انسانی دو خانه وجود دارد، در یکی فرشته ای سکونت دارد و در دیگری شیطانی، (فرشته او را به کار های نیک ترغیب می دهد، و شیطان به کار های بد) پس هر گاه انسان به ذکر خدا مشغول گردد، شیطان به عقب می رود، و همین که از ذکر الله غفلت کند منقار خود را بر قلب انسان می گذارد و وسوسه ی بدی ها را در آن می اندازد.

بیانیه آتشین شیطان در دوزخ

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقُّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ ۗ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ۗ فَلَا تَلْمُزُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ ۗ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ ۗ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ ۗ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (ابراهيم 22)

و شیطان، هنگامی که کار تمام می‌شود، می‌گوید: «خداوند به شما وعده حق داد؛ و من به شما وعده (باطل) دادم، و تخلف کردم! **من بر شما تسلطی نداشتم، جز اینکه دعوتتان کردم و شما دعوت مرا پذیرفتید!** بنابر این، مرا سرزنش نکنید؛ خود را سرزنش کنید! نه من فریادرس شما هستم، و نه شما فریادرس من! من نسبت به شرک شما درباره خود، که از قبل داشتید، (و اطاعت مرا همردیف اطاعت خدا قرار دادید) بیزار و کافرم!» مسلماً ستمکاران عذاب دردناکی دارند!

چه گروهی تحت سلطه شیطان هستند

1. کسانی که از شیطان تبعیت می‌کنند:

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ (حجر 42)

ترجمه: که بر بندگانم تسلط نخواهی یافت؛ مگر گمراهانی که از تو پیروی می‌کنند؛

2. کسانی که به ولایت شیطان تن در می‌دهند:

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ (نحل 100)

ترجمه: تسلط او تنها بر کسانی است که او را به سرپرستی خود برگزیده‌اند، و آنها که نسبت به او [= خدا] شرک می‌ورزند (و فرمان شیطان را به جای فرمان خدا، گردن می‌نهند)

چه گروهی تحت سلطه شیطان هستند

3. کسانی که از یاد خدا روی می‌گردانند:

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِيضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ (زخرف 36)

ترجمه: و هر کس از یاد خدا روی‌گردان شود شیطان را به سراغ او می‌فرستیم پس همواره قرین اوست! و آنها [= شیاطین] این گروه را از راه خدا باز می‌دارند، در حالی که گمان می‌کنند هدایت‌یافتگان حقیقی آنها هستند!

4. ولایت شیطان بر کسانی است که ایمان ندارند:

إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ (اعراف 27)

ترجمه: (اما بدانید) ما شیاطین را اولیای کسانی قرار دادیم که ایمان نمی‌آورند!

چه گروهی تحت سلطه شیطان هستند

5. شیاطین بر سر دروغگویان گناهکار فرود می‌آیند:

هَلْ أَنْبِئُكُمْ عَلَىٰ مَنْ تَنْزَلُ الشَّيَاطِينُ تَنْزَلُ عَلَىٰ كُلِّ آفَاكٍ أَثِيمٍ يُلْقُونَ
السَّمْعَ وَأَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ (شعراء 221 - 222)

ترجمه: آیا به شما خبر دهم که شیاطین بر چه کسی نازل می‌شوند؟! آنها بر هر دروغگوی گناهکار نازل می‌گردند؛ آنچه را می‌شنوند (به دیگران) القا می‌کنند؛ و بیشترشان دروغگو هستند!

گروهی که شیطان بالای آنها تسلطی ندارد

1. بر بندگان مخلص :

▶ قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ (حجر 39 - 40)

▶ ترجمه: گفت: «پروردگارا! چون مرا گمراه ساختی، من (نعمتهای مادی را) در زمین در نظر آنها زینت می‌دهم، و همگی را گمراه خواهم ساخت، مگر بندگان مخلصت را.»

2. بر کسانی که مؤمن و متوکل بر خدا باشند:

▶ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (نحل 99)

▶ ترجمه: چرا که او، بر کسانی که ایمان دارند و بر پروردگارشان توکل می‌کنند، تسلطی ندارد.

حکمت فرار گرفتن شیطان در مسیر انسان

1. ایجاد زمینه آزمایش و فتنه برای بیمار دلان:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكُمُ اللَّهُ آيَاتِهِ^{قُلْ} وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةَ قُلُوبُهُمْ^{قُلْ} وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ (حج 52 - 53)

هیچ پیامبری را پیش از تو نفرستادیم مگر اینکه هرگاه آرزو می‌کرد (و طرحی برای پیشبرد اهداف الهی خود می‌ریخت)، شیطان القائاتی در آن می‌کرد؛ اما خداوند القائات شیطان را از میان می‌برد، سپس آیات خود را استحکام می‌بخشید؛ و خداوند علیم و حکیم است.

هدف این بود که خداوند القای شیطان را آزمونی قرار دهد برای آنها که در دلهایشان بیماری است، و آنها که سنگدلند؛ و ظالمان در عداوت شدید دور از حق قرار گرفته‌اند!

حکمت فرار گرفتن شیطان در مسیر انسان

2. برای تکمیل و تثبیت ایمان مؤمنین و جهت خضوع قلب آنان:

وَلْيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ ^ق وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (حج 54)

ترجمه: و (نیز) هدف این بود: که آگاهان بدانند این حقی است از سوی پروردگارت، و در نتیجه به آن ایمان بیاورند، و دل‌هایشان در برابر آن خاضع گردد؛ و خداوند کسانی را که ایمان آوردند، بسوی صراط مستقیم هدایت می‌کند.

نتیجه گیری

1. شیطان و نسل او، دشمن انسانند.
2. نباید به سابقه‌ی خود مغرور شد. ابلیس با سابقه‌ی طولانی عبادت، فاسق شد.
3. آنان که سجده نمی‌کنند در خط و راه ابلیس‌اند.
4. کید شیطان ضعیف است.
5. ایمان، توکل به خداوند، ذکر و پناه جستن راه نجات از وسوسه‌ها و برنامه‌های شیطان است.
6. خطر انحراف فکری و تأثیر آن در روح به مراتب بیشتر از خطرات خارجی است و دشمنان فرهنگی و فکری، از دشمنان نظامی و اقتصادی مرموزتر و خطرناکترند.
7. دشمن پنهانی خطرناکتر از دشمن آشکارا است.
8. پیامبر، به خدا پناه می‌برد، وظیفه ما روشن است.
9. انسان بی‌ایمان، به قدرت و جمعیت و قومیت و ثروت خود پناه می‌برد، ولی مردان خدا به پروردگار و پادشاه و معبود هستی پناهنده می‌شوند.

پایان

- ▶ زندگی از بهر ذکر و بندگی است
- ▶ بی عبادت زندگی شرمندگی است

تشکر از توجه شما

خداوند همه ما را از **شر شیطان** محفوظ بدارد